

Adobe
Creative Cloud

InDesign CC

Haladóknak

magyar nyelvű változat
SCHIENLEITER
LEONARDO

BUCHFORMAT
EM DASH
スタイルシート

Dr. Pétery Kristóf

Mercator
Stúdió

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

Kiadja a Mercator Stúdió

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Lektor: Pétery Tamás

Szerkesztő: Pétery István

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

A borítóterv Jean-Michel Verbeeck [Moodfamily II \(Andonian\)](#) művének felhasználásával készült.

ISBN 978-615-5810-20-6

E-könyvünk a szerzői jogi törvény oltalma alá tartozik. A könyv szövege az 1999. évi LXXVI. szerzői jogi törvény szerint védett szerzői mű.

A könyv tartalmának utánközléséhez, idézéséhez a szerző írásbeli engedélye szükséges, az engedély nélküli utánközlés, sokszorosítás, felhasználás tilos.

© Dr. Pétery Kristóf PhD, 2017

© Mercator Stúdió, 2017

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu és www.peterybooks.hu

www.facebook.com/mercator.studio

T: 06-26-301-549

06-30-30-59-489

TARTALOM

TARTALOM	3
ELŐSZÓ.....	10
SZEMPONTOK A TÖRDELÉSHEZ	24
A tipográfia jellegzetességei	24
Tipográfiai mértékrendszer	25
A tipográfiai közlés elemei	26
A betű	26
Betűtípusok.....	27
Betűfajták, változatok	35
Betűfokozatok megválasztása	35
Betűtípusok megválasztása.....	37
A sor	42
A szövegtömb.....	42
A szabadsoros szöveg	43
A sorcsoport	43
Tipográfiai díszek	45
Illusztrációk.....	45
A tipográfiai kompozíció.....	46
Tördelési szabályok.....	46
A SZÖVEG TÖRDELÉSE	52
A tördelési mód beállítása	52
A tördelés beállításai	53
Elválasztás	55
Az automatikus elválasztás	55

A kézi elválasztás	57
Szó- és betűtérközök	59
Alávágás és betűköz	60
Hasábok	65
Eltérő szélességű hasábok	66
Szövegkeret hasábok	67
Alapvonal eltolás	74
Egyéni szövegrács	75
Elrendezés beállítása	76
Különféle oldalméreték	84
Rögzített objektumok	85
Szövegváltozók alkalmazása	88
Szövegváltozók létrehozása	88
Változótípusok	91
Szövegváltozó műveletek	98
Fejlécek kezelése	100
Egyszerű oldalszámozás	101
Fej- vagy lábléc mesteroldalon	101
Futó fej- és láblécek változói	102
Szerkesztői jegyzetek	103
TERJEDELMESES DOKUMENTUMOK.....	106
Könyvfájlok	106
Könyvfájl-kezelés	107
Könyv mentése	108
Könyvdokumentum-kezelés	108
Könyvobjektumok számozása	112
Szinkronizálás	121
Könyvfájl nyomtatása, exportálása	122
Jelölők	122
Tárgymutató készítése	126
Témakörlista készítése	128

Tárgymutató-bejegyzések elhelyezése	130
Tárgymutató létrehozása	132
Tartalomjegyzék készítése	134
XML KEZELÉSE	140
A struktúramező	140
Címkék létrehozása	143
Tartalom címkézése	145
Automatikus címkézés.....	145
Kézi címkézés	146
Címkézés stílus alapján.....	147
Címkejelölők megjelenítése.....	149
Dokumentumstruktúra kialakítása	150
XML importálás.....	154
XML exportálás.....	159
DTD fájlok használata.....	161
DIGITÁLIS KIADVÁNYOK.....	163
A munkafolyamat.....	163
EPUB fájl exportálása előtt	164
Cikkek.....	165
Üres cikk létrehozása	165
Cikk létrehozása tartalommal	166
Cikk bővítése	167
Az összes oldalelem cikkhez adása	167
Cikk vagy elem törlése	168
Cikkek sorrend-beállítása	168
Cikkek előjegyzése exportálásra	169
Objektum exportálási beállításai.....	169
Alternatív szöveg beállítások.....	170
Címkézett PDF beállításai	172
EPUB- és HTML-beállítások.....	172

Áttördelhető EPUB exportálási beállításai	175
EPUB általános beállításai	175
EPUB szöveg beállításai	177
EPUB objektumok beállításai	178
EPUB képek beállításai	179
EPUB CSS beállításai	181
EPUB JavaScript beállítások	183
EPUB metaadat beállításai	183
Megtekintő alkalmazások	184
Rögzített elrendezésű EPUB exportálási beállításai.....	184
Rögzített EPUB általános beállításai	185
Exportálás EPUB fájlba	186
Előkészületek	186
Az exportálás végrehajtása	190
Tartalom HTML exportálása	192
Exportált elemek.....	192
Nem exportált elemek.....	193
HTML-exportálási beállítások	193
Az exportálás végrehajtása	194
DINAMIKUS DOKUMENTUMOK.....	196
Dinamikus Flash dokumentumok.....	196
Oldalátmenetek	197
Hiperhivatkozások	198
Kereszhivatkozások.....	201
Exportálás Flash fájlba	204
Dinamikus PDF dokumentumok	206
Gombok	206
Úrlapelemek	209
Interaktív PDF dokumentumok létrehozása.....	210
Exportálás PDF fájlba	211
Interaktív PDF fájl beállításai	215

Biztonsági beállítások	218
Animációk	219
Interaktív dokumentumok előképe	220
A prezentációs üzemmód	221
ÚRLAPOK.....	223
Az úrlapkészítés folyamata	223
Úrlapmező hozzáadása	223
Bejárési sorrend megadása	225
AUTOMATIZÁLÁS.....	227
Adategyesítés	227
Az adategyesítés lépései	228
A céldokumentum előállítása	230
Összefésülés	237
Parancsfájlok	240
Bővítmények.....	242
KÖRNYEZETI BEÁLLÍTÁSOK	245
InDesign működési beállítások	245
Általános beállítások.....	246
Felhasználói felület beállítása.....	247
FF méretezése	250
Szöveg beállítása	250
Egyéni szövegbeállítások	254
Kompozíció beállítása	256
Egységek és lépésközök beállítása	257
Rácsok beállítása	258
Segédvonalak és munkaterület beállítása	259
Szótár beállítása.....	260
Helyesírás-ellenőrzés beállítása	261
Automatikus javítás beállítása	262
Jegyzetek beállítása	263

Változások követésének beállítása	265
Szövegegység-szerkesztő megjelenítésének beállítása	266
Megjelenítési minőség beállítása.....	266
Fekete megjelenése beállítása	267
Fájlkezelés beállítása	268
Vágólap kezelés beállítása	270
Publish Online	270
Gyorsgombok	271
Munkaterületek	273
Menük beállítása	274
Bridge preferenciák	275
Általános csoport	276
Bélyegképek	276
Lejátszás	277
Metaadatok.....	278
Kulcsszavak.....	279
Címkék	280
Fájl társítások	281
Gyorsítótár.....	282
Indítási parancsfájlok.....	283
Speciális	284
Felhasználói felület.....	285
SZÍNKEZELÉS, KALIBRÁCIÓ	287
A monitor kalibrálása	290
Színbeállítások	295
AZ ESZKÖZTÁR IKONJAI	300
MACINTOSH GYORSGOMBOK	327
Eszközökhöz rendelt gombok.....	327
Objektumkiválasztás és mozgatás	329
Átalakítás.....	331

Görbék szerkesztése	331
Táblázatszerkesztés	332
Szövegkeresés és csere	333
Szövegbevitel, szerkesztés	334
Mozgás és szövegkijelölés	335
Dokumentum megjelenése	336
WINDOWS GYORSGOMBOK.....	338
Eszközökhöz rendelt gombok.....	338
Objektumkiválasztás és mozgatás	340
Átalakítás.....	341
Görbék szerkesztése	342
Táblázatszerkesztés	343
Szövegkeresés és csere	344
Szövegbevitel, szerkesztés	345
Mozgás és szövegkijelölés	346
Dokumentum megjelenése	347
MAGYAR-ANGOL SZÓTÁR.....	349
ANGOL-MAGYAR SZÓTÁR.....	405
FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM	461

ELŐSZÓ

Tisztelt Olvasó!

Az Adobe Systems Incorporated cég InDesign kiadványszerkesztő programja a személyi számítógépeken eddig egyeduralkodó QuarkXPress babérajaira tör. Voltak már ilyen próbálkozások (például a Corel-féle Ventura vagy az Adobe-féle PageMaker), ámde ezek bár sok jó szolgáltatással rendelkeztek, nem lehettek átütőek, több okból is. Egyrészt amikor ezek piacra kerültek, a személyi számítógépek elterjedtsége sokkal kisebb volt, másrészt akkoriban még az internet sem volt, hogy a számítógépes kiadványszerkesztést – tekintettel a web alapú megjelenésre és terjesztésre – erősítse.

Azóta sok minden gyökeresen megváltozott, elterjedt a PC, az asztali kiadványszerkesztés (*Desk Top Publishing*) és az Internet is. Az Adobe pedig kihozott egy olyan, minden igényt kielégítő kiadványszerkesztő programot, vagyis az InDesign alkalmazást, amely már méltó vetélytársnak számít. Ebbeni voltát megerősíti az a tény is, hogy már a CS2 változatban lokalizálták, vagyis elkészült a magyar nyelvű változat is. Szerencsére ugyanez érvényes a CC 2018 (azaz a 13.) változatra is.

A grafikus programok a képkezelés és tárolás szempontjából két csoportra oszthatók. A vektorgrafikus szoftverek az ábrázolás során a képet alkotó alakzatokat matematikai egyenletekkel írják le, ebből adódik az az előny, hogy az ilyen képek korlátlan mértékben nagyíthatók és kisebb helyet foglalnak el, hátrányuk, hogy fényképek kezelésére nem alkalmasak (bár ma már léteznek hibrid rendszerek is). Ezzel szemben a rasztergrafikus kép pixelekből áll, és az állományok a kép minden egyes képpontjának színét és egyéb jellemzőit eltárolják. E tárolási és feldolgozási mód előnye, hogy minden egyes képpont külön szerkeszthető, így fényképek feldolgozására, retusálására kiválóan használható, hátránya viszont az, hogy ezek a képek sokkal nagyobb lemezterületet foglalnak és a számítógép

memóriájának méretével szemben is igényesebbek, ugyanakkor az ilyen képek minőségromlás nélkül csak korlátozottan nagyíthatók.

A rastergrafikus programok közé tartozik az Adobe cég Photoshop nevű programja, amely egyfajta etalon a képfeldolgozással és grafikával foglalkozók körében, ugyanakkor azonos szintű konkurenciával alig rendelkezik (a fejlesztő honlapja: www.adobe.com). Ezzel a szoftverrel szinte mindenféle képfeldolgozással kapcsolatos probléma megoldható. A programban korábban többféle újítás jelent meg, amelyet előbb vagy utóbb a konkurens programok fejlesztői is átvettek. Ezek közé tartozik a rétegek kezelése (amikor a kép jellemző részeit különböző rétegekre helyezük, és rétegenként módosítjuk), vagy a beépülők, azaz a „plugin”-ek használata (ezek egy külön könyvtárban elhelyezkedő, esetleg más fejlesztőtől származó, speciális funkciójú fájlok, külön programok, amelyek betöltés után beépülnek a Photoshop program menürendszerébe).

A képek rétegenkénti kezelése azért előnyös, mert a rétegekre helyezett objektumokat a kép más rétegeinek módosítása nélkül változtathatjuk meg, tartalmukat önállóan mozgathatjuk. A rétegeket átlátszóvá tehetjük, közöttük különféle csoportosítási és egyéb műveleteket végezhetünk, sorrendjüket másíthatjuk, rajtuk külön-külön más grafikus szűrőt alkalmazhatunk stb.

A beépülők is szabvánnyá váltak, ezeket szintén használják más retusáló programok. A legtöbbjük egyfajta grafikus szűrő, a szaknyelvi zsargonban „effekt”, de készültek, fájlátalakító, védjegykezelő pluginek is. A grafikus szűrők a kép kijelölt részén vagy az aktuális réteg tartalmán hajtanak végre valamilyen látványosak műveletet. Ezeket a szűrőket néhány másik programban (például az Adobe Illustrator, CorelDraw, Corel Photo-Paint, Paint Shop Pro szoftverekben) is használhatjuk.

A Photoshop a nyomdai előkészítés és képfeldolgozás legelterjedtebb programja. Külön érdekesség, hogy már az 5.0-ás változatot is lefordították magyar nyelvre. 2002-ben jelent meg a program 7.0-ás, 2004-ben CS (8.0), majd 2005-ben CS2 (9.0), 2007-ben CS3 (10.0), 2008-ban CS4 (11.0), 2010-ben CS5 (12.0), 2012-ben CS6 (13.0), 2013-ban CC (Creative Cloud), 2014-ben CC 2014, 2015-ben CC 2015, CC 2017-es 2016-ban, végül az aktuális változat, az Adobe CC 2017-ben. E programnak is csakhamar megjelent a ma-

gyar nyelven lokalizált változata. Az Adobe Photoshop CC 2018 magyar nyelvű programváltozata a program közép-európai felhasználók számára adaptált, javított verziója, amelyben a szöveget a számítógépen telepített operációs rendszertől függően cseh, magyar, görög, lengyel, orosz és török nyelven is megadhatjuk. A magyar nyelvű verzió mindenben megegyezik a Photoshop CC 2018 programmal, de támogatja a magyar karaktereket és az Unicode szabvány szerinti, 16 bites karakterkészleteket.

Ez a képszerkesztő program az egész világon szabvánnyá vált a Macintosh és a PC platformon egyaránt. A program kezeli a CMYK színmódot is, ezért jól használható a dokumentumok nyomdai előkészítésére is. A két platformon a program kezelése szinte teljesen megegyezik, a néhány eltérésre az adott helyen felhívjuk a figyelmet. Az egyik különbség az eltérő könyvtárszerkezet, egy másik eltérés a billentyűkombinációk használata. A PC-ken például a **Ctrl** billentyű nyomva tartása szükséges egyes funkciók kiváltásához, míg a Macintosh rendszereken ennek a **Command** (⌘), illetve az „Alma” billentyű felel meg.

A vektorgrafikus programok közé tartozik az Adobe Systems Incorporated cég Illustrator nevű programja, amely a bitképes Photoshophoz hasonlóan egyfajta etalon, ipari szabvány a grafikával foglalkozók körében. Az első Illustrator 1987-ben jelent meg. Eredetileg Apple Macintosh számítógépeken volt használható, később megjelent IBM kompatibilis személyi számítógépeken használható változata is. A vektoros rajzszerkesztők egyik legelterjedtebb, legkedveltebb programja az egész világon. E piacon a CorelDRAW örök vetélytársa. Míg az ellenlábás népszerűségét annak köszönheti, hogy komplex programcsomag részeként árulják, az Illustrator mellett szól, hogy Macintosh számítógépeken is használható, minden szokásos vektoros formátumot kezel (importál és exportál), saját grafikus formátumát (.ai) a fontosabb grafikus és kiadványszerkesztő programok felismerik, eszközeit könnyen kezelik a piacvezető raszteres képszerkesztő (Adobe Photoshop) felhasználói, illetve ugyanezeket a vektoros rajzeszközöket építették be az egyik legújabb kedvenc, a kiadványszerkesztő Adobe InDesign programba is. A program CS (11.0) változata 2004-ben jelent meg, majd hamarosan, 2005-ben előrukkoltak a CS2 (12.0), majd 2007-ben a CS3 (13.0),

2009-ben a CS4 (14.0), 2010-ben a CS5 (15.0), 2012-ben a CS6 (16.0), 2013-ban CC (17.0), 2014-ben a CC 2014 (18.0), 2015-ben a CC 2015 (19.0), 2016-ban a CC 2017, 2017-ben az Adobe CC (2018) változattal, amelyet magyar nyelvű felhasználói felülettel is kiegészítettek.

Az Illustratorból származó grafikák, lapterv felhasználhatók az interneten, nyomtatásban és multimédiás videoanimáció alapjaként. Az Illustrator fájlok természetesen más Adobe programokban is feldolgozhatók, sőt a program .ai formátumát a leggyakrabban használt irodai (például a Microsoft Word) és konkurens grafikai szoftverek (például a CorelDRAW) is felismerik. A legújabb technológiát a dinamikus változó adatbázistartalmon nyugvó XML-dokumentumok, valamint a csoportmunka kiterjesztése testesítik meg. Az előbbi óriási segítséget nyújt egy sablonra épülő dokumentum előállításában, miközben biztosítja, hogy ne számtalan mutáció készüljön, az utóbbi pedig – ha korábban a Creative Suite CS 4 programcsomagot telepítettük – lehetővé teszi a munkacsoport számára a dokumentumok pontos verziókövetését, miközben a hozzáférési jogosultságok egy kézben tarthatók.

Az Illustratorral a rajzolás mellett szinte mindenféle képfeldolgozással kapcsolatos probléma megoldható.

Az InDesign natív módon kezeli a Photoshop és az Illustrator fájlformátumait is, ezeket a dokumentumokat, objektumokat egyszerűen áthúzzhatjuk az InDesign kiadványokba. Az InDesign CC 2018 (Creative Cloud) változata valójában a program 13. nagy verziója. Segítségével egyszerű és komplex kiadványok, könyvek, sőt a CS5-ös változattól webre szánt dokumentumok szintén könnyen, gyorsan, tetszetősen tördelhetők, miközben a fejlesztők biztosították a konkurens formátumok átvételének lehetőségét is. A CS4-es változattól már dinamikus, online kiadványokat (SWF és PDF) formátumban is készíthetünk. A CS6-os változatban ismét „tisztába tették” a különböző formátumokat. Most már ugyanazt a kiadványt különböző elrendezés-klónokban tehetjük közzé az eltérő formátumú okostelefonok, tabletek és mobil vagy asztali számítógépek felé.

Az InDesign CS6 verzió óta új funkciókkal támogatja a dokumentumok nyomtatott formátumú és online kiadását, illetve mobil eszközön való közzétételét. Az Adobe Digital Publishing Suite az

InDesign megszokott felületét használja a táblás eszközökre szánt kiadványok tervezésére és közzétételére. A különféle alternatív elrendezésekkel figyelembe vehetők a különféle eszközök eltérő megjelenítési képességei és ugyanazon eszközön az eltérő tájolású (álló vagy fekvő) megjelenítés is.

A szoftver munkakörnyezete egyszerű, interaktív, a felhasználói felületet mindenki könnyen átalakíthatja úgy, hogy a legjobban segítse a hatékony munkát.

Az itt leírtak megértéséhez és alkalmazásához különösebb számítástechnikai ismeretekre nincs szükség, elegendő a Macintosh OS, vagy a Windows operációs rendszer alapfokú ismerete. Könyvünk alapjául egy Windows rendszeren futó, magyar nyelvű CC 2018 változat szolgált.

A papír alapú – hagyományos – könyvek kezelési módja némiképpen módosul az elektronikus könyvet „forgatók” számára. Ez a könyv az ingyenes Acrobat Reader 8.0, Adobe Reader, illetve Adobe e-Book Reader segítségével olvasható. Akinek nincs ilyen programja, az letöltheti többek közt a www.adobe.com webhelyről is. Az ilyen típusú könyvek igen előnyös tulajdonsága, hogy a képernyőn megjeleníthető a tartalomjegyzék, amelynek + ikonjaival jelölt csomópontjaiban alfejezeteket tartalmazó ágakat nyithatunk ki. A tartalomjegyzék bejegyzései ugyanakkor ugróhivatkozásként szolgálnak. Ha egy fejezetre akarunk lépni, akkor elegendő a bal oldali ablakrészben megjelenített könyvjelző-lista megfelelő részére kattintani. Sőt az ilyen könyvek teljes szövegében kereshetünk.

A programot két, téma szerint jól elkülöníthető kötetben ismertetjük. Így nemcsak kisebb méretű, de olcsóbban letölthető állományokat adhattunk közre, ami különösen a felhasználók szerint szintén fontos szempont. A *Kezdő lépések* című kötet foglalkozik a program kiadványszerkesztői alkalmazásával, a kiadványok általános követelményeivel, valamint tárgyalja a fájlkezelő Adobe Bridge használatát, míg a gyorsreferenciaként is használható *Haladóknak* című kötet mutatja be, hogyan alakíthatjuk át a felhasználói felületet úgy, hogy az a legjobban igazodjon munkastílusunkhoz, valamint a programban használható eszközök mellett az angol-magyar szótárt is.

Emellett a *Haladóknak* kötetben tárgyaljuk a terjedelmes dokumentumok, könyvek, digitális kiadványok, interaktív dokumentumok,

úrlapok, XML fájlok, automatikusan generált jegyzékek mellett az adategyesítést, valamint a munka gyorsításának lehetőségeit is.

Az ismeretlen szavakat, kifejezéseket általában első előfordulásuk helyén mutatjuk be, magyarázzuk. A magyar kifejezéseknél igyekeztünk következetesen alkalmazni a lokalizáció eredményeit is.

Az InDesign CC főbb újdonságai:

Ezekkel – amelyek mennyiségben messze elmaradnak az előző, CS6-os változatban megjelent újdonságoktól –, és a korábbi újdonságokkal is részletesebben foglalkozunk az első fejezetben.

- ◆ A Creative Suite dobozos csomagját felváltotta a Creative Cloud letöltés, egyben előfizetés alapú terjesztési rendszere. A CC verziótól nem készülnek gyárilag adathordozók, az ebbe a csomagba tartozó szoftverek kizárólag letöltéssel szerezhetők be. Az egy hónapig ingyenesen használható változat letölthető a www.adobe.com oldalról, a hosszabb idejű, legális használathoz elő kell fizetnünk a szoftverre, amit aktiválnunk, a vásárláskor kapott kód megadásával hitelesítenünk kell.
- ◆ A letöltéshez és a telepített szoftverek és tartalmak szinkronizálásához új alkalmazást fejlesztettek ki (Adobe Creative Cloud). Ennek segítségével a beállítások is szinkronizálhatók két számítógép (például a munkahelyi és az otthoni gép) között.
- ◆ Új felhasználói felületet alakítottak ki, amelyen a sötét téma helyett világosabb színtémák is beállíthatók.
- ◆ Az új verzió támogatja a nagy felbontású kijelzőket, egyelőre a Macintosh operációs rendszer alatt. Ilyen „retina” típusú kijelzőt használ például a MacBook Pro, illetve a legújabb iMac gép.
- ◆ Windows és Macintosh operációs rendszer alatt egyaránt élvezhető a 64 bites támogatás, aminek köszönhetően elérhetjük a 3GB feletti memória tartományokat és nő a feldolgozási sebesség is.
- ◆ Beépítették a QR-kód generálásának lehetőségét. Így magas minőségű, független QR kód grafikákat állíthatunk elő már az InDesign programban is. Ehhez az objektumhoz is beállíthat-

juk az átlátszóság, felülnyomás, direktszín és túltöltés nyomdai tulajdonságokat.

- ◆ Továbbfejlesztették a betűtípus menüt. A betűtípusokat kereshetjük már a névtöredék alapján is. A betűtípus családok csoportosítva, almenüben jelennek meg. A kijelölt szöveg betűtípusa a kurzormozgató nyíl billentyűkkel is módosítható. Kiemelt szerepet kapnak és könnyebben elérhetők kedvenc betűtípusaink. Így nem kell vesződnünk azzal, hogy például a magyar ékezetes karaktereket nem, vagy helytelenül tartalmazó betűtípusokat „kerülgessük”.
- ◆ Egyszerűsítették az elektronikus könyvek számára kidolgozott EPUB exportálási munkafolyamatokat. Ugyanakkor választhatjuk a CSS nélküli exportálást is, ha a CSS-t egy másik, kipróbált fájlból, mintegy sablonként adjuk a projekthez. Az objektumstílusok osztályokká és címkékké leképezhetők. Új objektum-exportálási beállítások jelentek meg, amelyekkel címkézett PDF, EPUB, HTML formátumba menthetünk.
- ◆ Megjelent az Adobe Exchange panel. Ennek segítségével ingyenes vagy fizetős tartalom, bővítmények és parancsfájlok tölthetők le. Ugyanakkor saját parancsfájljaink, sablonjaink, képeink is becsomagolhatók és közzétehetők.
- ◆ Az **Új dokumentum** párbeszédpanelt kiegészítették egy **Előnézet** jelölőnégyzet kapcsolóval, amelyet bejelölve azonnal láthatjuk a beállítások hatását a dokumentumra.
- ◆ A CC verzió 9.1 és 9.2 javító kiadásában megjelent főbb újdonságai, amelyek a verzióról szóló kötetünkben kimaradtak:
- ◆ Szinkronizálhatóvá tették beállításainkat a CC fiókon keresztül. Ennek köszönhetően minden, a CC fiókunkba bejelentkezett számítógépről ugyanazokat a beállításokat (gyorsbillentyűket, menü-, PDF- és karakterkészleteket, valamint munkaterületeket) használhatjuk.
- ◆ Leegyszerűsítették a hiperhivatkozások beillesztését, bevezették az interneten keresztül elérhető Typekit betűtípusokat.
- ◆ Interaktív EPUB-tartalmakat fejleszthetünk, az EPUB 3.0 formátumban mentett dokumentumokhoz beállíthatjuk, hogy a lábjegyzetek a szakasz végén, a bekezdés után, vagy helyben jelenjenek meg. Az elektronikus könyvek exportálásakor a

korábbiaknál jobban ügyelnek a szövegszín, a táblázatok és a beágyazott stílusok pontosabb visszaadására. Továbbfejlesztették a közel- és távol-keleti nyelvek írásmódjának támogatását is. Az objektumstílusokat címkékhez rendelhetjük, és könnyebben szerkeszthetjük a CSS-kódot.

- ◆ Natív InDesign-objektumok adatai, hatásai, átalakításuk elmenthető a CSS kódba is.
- ◆ Újabb listatípusok jelentek meg egyéni azonosítóval, betűtípussal. Megjelent a CSS-tulajdonságokon belüli szövegigazítás támogatása. A dokumentum állapotsorában megjelenik az aktív ellenőrzési profil. Ide kattintva a profil módosítható.

A CC 2014 verzió újdonságai:

- ◆ A táblázatok sorait és oszlopait már egyszerű kijelöléssel és húzással is áthelyezhetjük ugyanabban a táblázatban. EPUB továbbfejlesztések.
- ◆ A megjelenítőben áttördelhető, újrafolyatható szöveg formátumával szemben az exportálás során választhatjuk a rögzített elrendezésű formátumot, amely a PDF-hez hasonlóan megőrzi az objektumok tördeléskor rögzített helyzetét.
- ◆ A dokumentumonként, illetve szervezetenként egységes, előírászerű, következetes színalkalmazás érdekében a színekből csoportokat képezhetünk.
- ◆ Ha az InDesign új verziójára frissítünk, minden (PDF, nyomtatási) készletünk és (gyorsbillentyű, menü, munkaterület) beállításunk is megmarad.
- ◆ A **Fájl** menü **Megosztás a Behance közösséggel** parancsával szerkesztett dokumentumunk egy oldalpárjából képet készítve megoszthatjuk azt a Behance platformon.
- ◆ Az alkalmazott hatásokat (így a vetett árnyékot, a színátmenetes lágy peremeket, belső és külső ragyogást stb.) a program automatikusan az objektummal vagy a szöveggel együtt méretezi, így az arányok nem változnak (korábban ez nem így volt).
- ◆ Módosítottak a **Keresés/csere** párbeszédpanelen. Most a szöveg, betűképek (karakterjelek) és GREP-kifejezések keresésekor megadhatjuk a keresési irányt is.

- ◆ A programot egyaránt optimalizálták HiDPI felbontású Macintosh Retina kijelzők a HiDPI-kijelzős Windows rendszerű számítógépekre is.
- ◆ A lábjegyzetek támogatják a szövegkereten belüli, illetve azon kívüli elemek körüli szöveg-körbefolyatást.
- ◆ Adategyesítéskor a korábbi megoldással szemben nem kell manuálisan egyedi QR-kódot létrehozni, mert az új funkció automatikusan létrehozza a kódot (például névjegy készítésekor).
- ◆ Az INDD-fájlok, a csatolt fájlok, képek és a betűtípusok mellett az InDesign alkalmazással készített csomagok most már PDF- és IDML-fájlokat is tartalmazhatnak, hogy a dokumentum a program más verzióiban is megnyitható és megtekinthető legyen.
- ◆ Az **Eszköztípek** panelt a Flash technológiáról átállították HTML5-re. Az **Ablak** menü **Segédeszközök** ▶ **Eszköztípek** paranccsal megjeleníthető panelen megjelenik a kiválasztott eszköz neve, funkciója, parancsmódosítói, ikonja és gyorsbillentyűje.

A CC 2014 kötet megjelenése óta frissítették a CC 2014 verziót 2014 októberében (2014.1) és 2015 februárjában (2014.2), illetve 2015 júniusában megjelent a CC 2015 verzió, amelyet frissítettek augusztusban (2015.1), novemberben (2015.2), valamint 2016 márciusában (2015.3), júniusában (2015.4). 2016 novemberében megjelent a 2017-es változat is. Röviden összefoglaljuk a fenti verziókban bevezetett újdonságokat:

A CC 2014.1 verzió újdonságai:

- ◆ Megjelent a színikivonatok készítésére használható Színtéma eszköz, amely jó szolgálatot tehet a színek dokumentumokon átnyúló egységes kezelése, megosztása terén. A színikivonat az Adobe Color témái közé menthető és innen más dokumentumokban, helyeken is alkalmazható.
- ◆ A rögzített elrendezésű EPUB dokumentumok újabb (az InDesignban létrehozott hiperhivatkozás, diavetítés, indítógomb) interaktív elemekkel egészíthetők ki. Az interaktivitás

működése előnézeti panelen ellenőrizhető. Megújították az Adobe Typekit gyűjteményt is.

A CC 2014.2 verzió újdonságai:

- ◆ Az új Creative Cloud Libraries könyvtárak segítségével az Adobe InDesign, Illustrator és Photoshop alkalmazásokból egyaránt elérhetjük a Creative Cloud szolgáltatással szinkronizált színek, szövegstílusok, alakzatok. Ezzel fokozható az együttműködés és annak naprakészsége a munkatársak között. A könyvtárakba elmenthetjük saját szövegkereteinket, objektumcsoportjainkat is.
- ◆ A csoportosított objektumok magukkal viszik rétegjellemzőiket, amelyek megmaradnak a csoport felbontásakor.
- ◆ Az aktuálisan megtekintett oldal oldalkeresés és oldalszám-megadás nélkül nyomtatható.

A CC 2015 verzió újdonságai:

- ◆ A Creative Cloud Libraries könyvtárakból vett kellékek csatolhatók, így az azokat felhasználó projektekben a frissítés egyszerűvé vált.
- ◆ Az Adobe Stock piactér mintegy 40 millió jogdíjmentes objektuma érhető el és licencelhető közvetlenül a programból. Ezeket is elmenthetjük saját Creative Cloud Libraries könyvtárunkba.
- ◆ Integrálták az Adobe Comp alkalmazást a CC csomaggal, így az iPad eszközzel készített projektek oda-vissza megoszthatók a Creative Cloud Libraries könyvtáron keresztül.
- ◆ A Mercury rendszer továbbfejlesztésének köszönhetően a nagyítás és kicsinyítés, valamint a mozgatás, lapozás sebessége kétszeresére gyorsult.
- ◆ A bekezdések egyszerűen árnyékolhatóvá váltak.
- ◆ Az Acrobat PDF mentési alapértelmezések beállításain finomítottak.

A CC 2015.1 verzió újdonságai:

- ◆ Javítottak a kimeneti képek minőségén, melyek már 96 dpi felbontásúak lehetnek.

- ◆ Technológiai előzetesként megjelent a Publish Online lehetőség, amellyel egyetlen kattintással közzétehetjük dokumentumainkat.
- ◆ A dokumentum egyes szakaszaiban elérő oldalméreteket állíthatunk be, illetve többszörös oldalpárokat is alkalmazhatunk.

A CC 2015.2 verzió újdonságai:

- ◆ Javítottak a Creative Cloud Libraries könyvtárak tartalmaiban való keresésen.
- ◆ Továbbfejlesztették az online közzétételt, mely beépülők nélkül az összes választható nyelven elérhető, Twitteren és e-mail útján is megoldható. A megosztott dokumentumok felhasználásáról statisztikákat kapunk. A megosztott dokumentumok újbóli megosztása nem módosítja az eredeti URL-t, így ezek a címek kedvencek közé is elmenthetők.
- ◆ Továbbfejlesztették az Adobe Comp CC-integrációt és újabb támogatást adnak az iPhone, iPad készülékekhez, melyek összekapcsolhatók egymással és asztali Creative Cloud alkalmazásainkkal.
- ◆ A szimbólumokat kereshetővé tették a **Karaktertábla** panelen. Az OpenType továbbfejlesztésével valódi törteket alkalmazhatunk egyetlen kattintással.
- ◆ Megjelent a *Kezdő* és *Legutóbbi fájlok* munkaterület, így az új panelről is létrehozhatunk, betölthetünk fájlokat.
- ◆ Microsoft Surface Próra és minden Windows 8-as (vagy újabb) érintőképes készülékre optimalizált *Érintés* munkaterület jelent meg.

A CC 2015.3 verzió újdonságai:

- ◆ Frissítették a PDF exportálás beállításait. Képernyős PDF olvasáshoz megadhatjuk a használt nyelvet. De beállíthatóvá vált a PDF olvasóban megjelenő címsor is.
- ◆ A stílusok egyedi formázásának felismerésére kialakították a **Stílusfelülírás-kiemelő** szolgáltatást.

- ◆ Átalakították a **Mentés másként** párbeszédpanelt, amelyen az alapértelmezett mentési hely a dokumentum megnyitási mappája lett.
- ◆ Ismét módosították az online közzétételen. Most a Publish Online párbeszédpanelt dolgozták át, amely így kevésbé zsúfolt, áttekinthetőbb lett. De engedélyezhetővé vált a dokumentum további közzététele is az olvasók számára.

A CC 2015.4 verzió újdonságai:

- ◆ Javították a **Creative Cloud Libraries** könyvtárakba helyezett tartalmak védelmén, csak az objektumokat létrehozók módosíthatnak a tartalmon, a többiek csak olvashatják.
- ◆ Új, szűrhető, módosított kereséssel frissült a **Könyvtárak** panel. Javították az Adobe Stock piactéri kereséseken is.
- ◆ Átalakították a felhasználói felületet is, hogy a nagyobb ikonok jobban láthatók legyenek a nagy szélességű (HiDPI) monitorokon. Csökkentették a panelek zsúfoltságát is.
- ◆ Mac rendszereknél a megjelenítési minőség romlása nélkül növelték a grafikus teljesítményt kicsinyítésnél és nagyításnál, görgetésnél, pásztázásnál.
- ◆ A munkát megszakítás nélkül végezhetjük megosztott hálózatról megnyitott dokumentumokon még a kapcsolat megszakadásakor is.
- ◆ Az Adobe Portfolio programot használhatjuk InDesign elrendezéseink bemutatására, amelyben saját kezdő és elérhetőseinket tartalmazó oldalakat is létrehozhatunk.
- ◆ A Színtárak panelen név és színérték szerint rendezhetők a színek.

A fentiek szerepeltek korábbi, InDesign CC 2015 köteteinkben. Az azóta megjelent újdonságokat alább foglaljuk össze.

A CC 2017 verzió újdonságai:

Ez a verzió 2016. november 2-án jelent meg.

- ◆ A lábjegyzetek átnyúlhatnak több szöveghasábon is egy kereten belül vagy a teljes dokumentumban.

- ◆ Az OpenType karaktermódosítások a kijelölt szövegre kattintva egyszerűen, helyi menüből módosíthatók.
- ◆ A nyílhegyek és végződések vonalvastagságtól függetlenül méretezhetők.
- ◆ Felgyorsították a keresőpanel működését. Így könnyebben elérhetők a Stock-eszközök, kellékek, súgótartalmak, valamint oktatóanyagok. A megfelelő kelléket a **Könyvtár** panelről egyszerűen a vászonra húzva alkalmazhatjuk. Az átvehető képre jobb gombbal kattintva megkereshetjük a hasonló képeket is.
- ◆ Megoszthatjuk CC fiókunk tartalmát egyetlen objektumára vonatkozó hivatkozással is.
- ◆ A Creative Cloud Libraries könyvtár fájljai, kellékei, a mobilalkalmazásban készült fájlok archiválhatók, megtekinthetők és visszaállíthatók.
- ◆ A Creative Cloud Libraries könyvtárban elérhetünk Adobe Animate CC-vel készült animációkat is, melyek megjeleníthetők EPUB vagy online dokumentumokban.
- ◆ Új betűkészleteket vásárolhatunk a Typekit piactéren. A betűtípusok az alkalmazás helyén frissülnek.
- ◆ Stíluskészletek esetén azok felismerését segítik az új nevek.
- ◆ A vezérlőpult teste szabása elérhető közvetlenül a Vezérlőpultról.
- ◆ A dokumentumok lapfüle növelhető.

A CC 2017.1 verzió újdonságai:

Ez a változat 2017. április 5-én jelent meg.

- ◆ A Photoshop, Lightroom, Elements programok felhasználói felületéhez hasonlóan most négyféle szürke fokozatú színösszeállítás közül választhatunk.
- ◆ Gyorsítottak a projektek indításán az új sablonkezeléssel.
- ◆ Javítottak a program teljesítményén és stabilitásán.

Az Adobe InDesign CC (2018) főbb újdonságai:

Ez a verzió 2017. október 18-án jelent meg.

- ◆ Végjegyzetek kezelésében a Microsoft Word szövegszerkesztő megoldásához hasonló módszert vezettek be, így a Word dokumentumok is könnyebben importálhatók.
- ◆ A bekezdések szegélyezhetővé váltak. A szegélyek testre szabhatók, lekerekíthetők.
- ◆ Objektumstílusok továbbfejlesztésével elérték, hogy az objektumok szélessége, magassága, elhelyezése egyszerűen módosíthatóvá vált a teljes dokumentumban.
- ◆ Betűtípusok szűrésekor vizuális hasonlóság alapján válogathatunk. A kereséskor talpatlan, talpas, kézírásos kategorizálással szűkíthető a keresés.
- ◆ Creative Cloud Libraries továbbfejlesztésnek köszönhetően a szöveges kellékek, kész szövegek is megoszthatók, amelyek ezt követően InDesign és Illustrator dokumentumokban is felhasználhatók.
- ◆ A HTML exportálást is továbbfejlesztették. Beállíthatjuk, hogy az osztályok (class, id attribútumok) ne kerüljenek a HTML fájlba. Ugyanígy a felesleges div címkék sem kerülnek az exportált állományba.
- ◆ A PDF exportálást is módosították.
- ◆ A német nyelvű szövegek nyelvtani szolgáltatásait a Duden szótárhoz igazították.
- ◆ Új dokumentum párbeszédpanel jelent meg a program MENA (közel-keleti és észak-afrikai) kiadásához.

Végezetül: bár könyvünk készítése során a megfelelő gondossággal igyekeztünk eljárni (beleértve a tartalmi pontosságot és a mondani-valót tükröző formát), ez minden bizonnyal nem óvott meg a tévedésektől. Kérem, fogadják megértéssel hibáimat.

Szentendre, 2017. november

Köszönettel

a szerző.

SZEMPONTOK A TÖRDELÉSHEZ

A szemléltető, illetve a vizuális közlés körébe tartozik egyaránt a nyomtatott és a számítógép-monitoron megtekinthető információ. Ezeknek a közléseknek értékét jelentősen befolyásolja a tipográfia által meghatározott szedéstechnikai szerkezet és forma. A tipográfia eszközkészlete nyújtja az írást a nyomtatáshoz, illetve az ahhoz hasonló megjelenésű elektronikus dokumentumok készítéséhez. Végül is a hagyományos tipográfiai alapokon nyugszanak az Interneten keresztül elérhető HTML nyelvű weblapok is.

A tipográfia feladata az érthető, áttekinthető, a szöveg összefüggéseit jól hangsúlyozó, olvasható közlés. A tipográfiai kifejezési formák az információátadás gyakorlati eszközein túl esztétikai formák is. A formák kialakítását meghatározzák a tárgyformálás esztétikai törvényein túl a gyakorlati funkció, az előállítás technikája, a felhasznált anyagok egységessége.

A fejezetben e törvényszerűségek megvalósításához szükséges elméleti és gyakorlati alapokat foglaljuk össze.

A tipográfia jellegzetességei

A tipográfia bár a szöveg közlésére szolgál, alkalmazott módszerei jelentősen eltérnek a kézírástól. A nyomtatott formában megjelenő szöveg minden eleme előre kiszámított és olyan lehetőségei (behúzás, igazítás, különféle betűtípusok és fokozatok stb.) vannak a mondanivaló kiemelésére, tagolására, hangsúlyozására, amelyre a kézírásos gondolatrögzítés nem képes.

Az egyik legszembetűnőbb különbség az írásra jellemző változó hosszúságú sorokkal szemben a sorkizárással létrehozott szövegtömb, amely a könyvek, illetve az újságok általánosan elterjedt jellegzetessége, és egységes szövetbe foglalja az oldalt. Termé-

szetesen ezt is, mint a továbbiakban tárgyalt többi tipográfiai eszköz is, csak bizonyos feltételek teljesülése mellett alkalmazzuk. Bár a tipográfiai eszköztár szabadon alkalmazható, a tömbös, négy-szögletes formájú szöveghasábot nem használjuk kötött szabályok szerint felépített versek vagy keskeny hasábok esetén. Ilyenkor a kézírásra jellemző balra igazított sorokat jelenítünk meg. A címek és egyes lírai művek sorainak közepre zárását, vagyis a középtengelyes elrendezést is a nyomdai szedés technikája tette lehetővé. A prózai tartalmú művek másik jellegzetessége, hogy a bekezdéseket behúzással különítjük el. Ez már a kézi szedés esetén is könnyen megoldható volt.

Tipográfiai mértékrendszer

A nyomdászat kezdeti évszázadainak leggyakrabban előállított termékei egyházi megrendelésre készültek. Ebből adódott az a gyakorlat, hogy az ilyen egyházi olvasmányok fajtái meghatározták a szövegeket felépítő betűk méretét. Például a *brevier* betűfokozatot használták a breviáriumokhoz, a *kanon* fokozatot nagy énekeskönyvekhez, a *missal* betűfokozatot nagy misekönyvekhez. Ezek az elnevezések csak szokásokon alapultak, ezért a betűöntő és a nyomdász saját mérlegelésére bízták a méretek kiválasztását, az ő ítéletükön múlt, hogy mit mekkorának tartottak. A betűfokozatok ilyen elnevezései nem szolgálták a pontos méretmegadást, tervezést. Minthogy a sokféle követhetetlen elnevezés nem alapult elfogadott mértékegységen, előfordulhatott, hogy amit az egyik helyen missalnak, azt a másik helyen esetleg kanonnak neveztek.

Az apró fokozatok megkülönböztetésére alakították ki a nyomdai pontok rendszerét. A francia S. P. Fournier által 1730 körül kezdett munkát többen folytatták. Firmin Didot (ejtsd: didó) 1770-ben a méretrendszer alapegységét a francia királyi láb 864-ed (6 x 12 x 12-ed) részeként határozta meg. A Didot-ról elnevezett pontrendszert 1881-ben, egy nemzetközi nyomdászkongresszuson igazították méterrendszerhez (Didot az egész rendszert metrikussá alakította volna, de ez nem terjedt el). 1 pont (jelölése 1 p vagy l) a méter 2660-ad része, kerekítve 0,376 mm lett. A nagyobb egység nem tízes, hanem tizenkettes (a Didot-féle tizenkettes számrendszert megőriz-

ve), $12\text{ p} = 1$ ciceró (rövidítve *cic* vagy *c*), amely kerekítve 4,513 mm. Ennél is nagyobb egység a konkordansz ($4c=18,051$ mm), amely a nagyobb üres helyek kitöltésének modulja volt. A függelék átszámítási táblái között bemutatunk egy tipométer ábrát, amely az amerikai-angol tipográfiai, úgynevezett pica- pontrendszer is mutatja ($1\text{ pica} = 11,25\text{ Didot-pont} = 4.217\text{ mm}$).

Az amerikai-angol pontrendszer alapja 1886 óta a hüvelyk (inch ") 72-ed része. Jelölése 1 pt, pica-pontnak is nevezik, ahogy a másikat Didot-pontnak. Ez a méret eltér a francia és német befolyási övezetben szokásos Didot-pont méretétől. $1\text{ hüvelyk} = 6\text{ pica}$, illetve $1\text{ pica} = 12\text{ pont} = 4.217\text{ mm}$.

A tipográfiai közlés elemei

A tipográfiai közlés alapeleme a nyomtatott betű. Ebből építkeznek a nagyobb egységek, a szavak, sorok, sorcsoportok, szövegtömbök. Ezek és a díszek, illusztrációk képezik a nyomtatvány kompozíciójának nyersanyagát. Egymáshoz való viszonyukat és elhelyezésüket a papíron a tipográfus adja meg. A tipográfiai kompozícióba beletartozik a „vakanyag” is, amely a látható részek között a tagolást, távközöket biztosítja.

A betű

A tipográfia legkisebb eleme a betű. A nyomtatáshoz felhasznált betűt a betűművészek rajzai alapján állították elő korábban a betűöntődék, a szedőgépmatrica gyárok, de ilyen művészi alapokon nyugszanak a tördelő és kiadványszerkesztő programok betűkészletei, a fontok is. Ezeket azonban a korszerű nyomdákban nem kézi betűszedéssel, hanem levilágítással és fototechnikai úton előállított nyomólemezek segítségével reprodukálják.

A nyomtatott betűnek többféle szempontot kell kielégítenie:

◆ Jól olvashatónak kell lennie.

Ez a követelmény a jellegzetes, nem uniformizált (jól megkülönböztethető) betűk alkalmazásával elégíthető ki. A gyakorlatban kialakultak a betűk megfelelő szélesség/oldalarányai is. Kimutatták,